

1889 ELLER 1897?

Ett historiskt beslut – eller en parentes? Vi träffade Gabriel Gemmel som lämnade in motionen om årtalsändring till Hammarby IF FF:s årsmöte. En motion som fick gehör och som därmed startar en process med målet att ändra historieskrivningen när det gäller Hammarby IF:s grundande.

TEXT MAGNUS HAGSTRÖM FOTO BJÖRN QVARFORDT

»Min mamma blev inte ny människa när hon bytte namn«

★ Frågan har bubblat ett tag. Bildades Hammarby IF den 7 mars 1897 – eller borde vi räkna 1889 då Hammarby Roddförening såg dagens ljus som vårt startår? Länge var detta en ickefråga. Det var mer eller mindre fastslaget att övergången från roddförening till mer omfattande verksamhet under namnet Hammarby Idrottsförening 1897 räknades som starten. 100-årsfirandet skedde 7 mars 1997, souvenirerna märktes gärna 1897 och de flesta uppslagsverk angav startåret 1897.

När sajten hifhistoria 2010 började lägga ut dokument från de tidiga åren vaknade intresset för klubbens ursprungliga historia. Många som tidigare inte brytt sig blev nu intresserade, och det poppade upp en årtalsdiskussion som bland annat utmynnade i flera motioner till Hammarby IF FF:s årsmöte 2012 med förslag om att ändra grunddandearbetet från 1897 till 1889.

Förslagen vann inte gehör, den gången. HIF FF:s styrelse yrkade avslag, både för att man ansåg att frågan var genomlyst och att fotbollföreningen inte äger frågan – den tillhör förstärkt alliansföreningen Hammarby IF. Ingen av motionärerna då hade heller kraft att tala tillräckligt övertygande för sin sak och årsmötesdeltagarna gick på styrelsens linje.

Vid årsmötet 2020 fanns en ny motion i frågan, signerad Gabriel Gemmel, som på tio sidor både argumenterade för startåret 1889 och innehöll en rejäl genomgång av klubbens tidiga historia. Motionen tog även hänsyn till att frågan inte kan avgöras av HIF FF:s årsmöte men innehöll förslag på hur den kan drivas vidare i alliansföreningen. Även nu yrkade styrelsen att

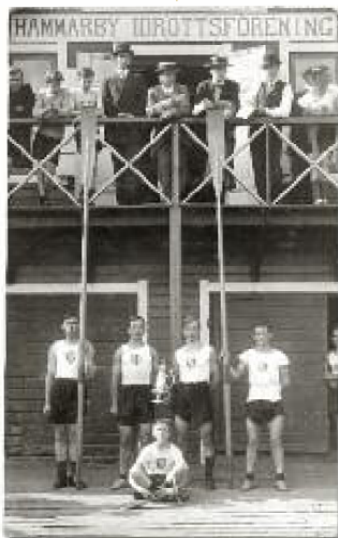
motionen inte skulle bifallas men denna gång var de 165 årsmötesdeltagarna av annan åsikt. Gabriel Gemmels förslag röstades genom med klar majoritet, utan att man behövde ta till handuppräknning.

Att mötesdeltagarna denna gång röstade för en årtalsändring berodde antagligen på att motionen var väldigt välskriven, och även tog upp sådant som skulle kunna tala för behållandet av 1897 som startår. Motionen var i sig en genomlysning av frågan. Men genomslaget berodde också på motionären själv. Gabriel Gemmel talade retoriskt skickligt för sin sak, och hemötte invändningarna som främst kom från styrelsehåll.

Men att HIF FF:s årsmöte tog det historiska beslutet att verka för en årtalsändring betyder inte att frågan är avgjord – detta är början på en process eftersom det slutliga avgörande fortfarande finns hos Hammarby IF (alliansen). Fast skulle det bli en rekonstruktion av Hammarby IF:s tidiga historia och beslut om 1889 som startår är det inte fel att säga att

Gabriel Gemmel är den enskilda individ som gjort att Hammarby faktiskt ändrat hur man beskriver sin historia. Gabriel själv betonar dock att det inte är han som tagit fram de historiska dokument som ligger till grund för hans motion.

– Jag är grymt historieintresserad men hade inte reflekterat över den här frågan. Det var när jag började läsa in mig på de dokument som Benjamin Thorén grävt fram och lagt ut på sin sajt *bifhistoria.se* som jag kände att jag ville ta tag i frågan. Det fanns andra också som höll på med ämnet, bland annat en hemsida som kallades *hif1889* men som nu är borta, säger Gabriel.

14 april 2014. Mäktig inramning i hemmapremiären i Superettan mot Degerfors IF. Tio föreställande Axel Robert Schönthal, grundare av Hammarby Roddförening 1889 och Carl Julius Sundholm som blev Hammarby IF:s första ordförande 1897. Foto: Peter Jonsson.

De dokument Gabriel hänvisar till är främst protokoll från tiden för övergången från Hammarby Roddförening till Hammarby IF och ytterligare några som belyser frågan.

– De som drev på att roddföreningen skulle bredda verksamheten och bli IF var framför allt en kvartett som Hammarby Roddförenings grundare AR Schönthal beskrev som ”unga energiska män”. 25-åriga Carl Julius Sundholm var en av dem, de andra var tre 19-åringar, och tillsammans kom de att ingå i en kommitté som för Hammarby Roddförenings räkning skulle utreda föreningens stadgar och ett namnbyte till Hammarby IF. De blev sedan en del av en ny styrelse som valdes 1897 och deras önskan var att räkna 7 mars 1897 som startdatum för Hammarby IF. Troligen för att kunna göra Carl Julius Sundholm till medlem nr 1 i en ny medlemsmatrikel.

Gabriel Gemmel fortsätter:

– Men bara för att man vill något ändrar det inte kalla fakta. Enligt det första styrelseprotokollet beviljades den avgående styrelsen ansvarsfrihet. Revisionsberättelsen godkänns. Sekreteraren och skattmästaren återväljs. Så gör man inte om det handlar om en ny förening, då återväljer man inte eller ger en avgående styrelse ansvarsfrihet. Associationsrättsligt är det glasklart att det handlar om samma förening. Hammarby Roddförening hade fått ett nytt namn men var samma grönvita förening med

sin vita flagga med tre gröna ränder.

Flera av de argument som framförts mot att ändra historiken från 1897 till 1889 är av praktisk karaktär. Som att det firades hundra år och gavs ut jubileumsbok 1997, att 1897 är etablerat på många sätt och ofta förekommer på tatueringar. Det har också funnits en uppfattning om att vi gör oss till åtlöje genom att försöka ”förbättra” vår historik genom att göra klubben äldre än den är. Detta är något Gabriel Gemmel har funderat på. Givetvis är det bökigt att ändra en historieskrivning, men han menar att det inte ska vara något hinder och att 1897 är och kommer att förbli ett viktigt årtal. Vid årsmötet uttryckte han det som ”dra av plåstret, ta smärtan, sen är det klart”.

– Min mamma Birgitta föddes 1937 som Birgitta Oscarsson. När hon gifte sig 1962 bytte hon efternamn och blev då Birgitta Jacobson. Det innebär inte att hon blev en ny människa. Jag föddes 1964 och en sak är säker: mamma var inte 2 år när jag föddes, hon var 27 år då. Och när Hammarby 1897 tog in nya idrotter var det var samma grönvita klubb med samma fana och i stort sett samma människor som tidigare. Du fick gehör för din motion, vilket innebär att Hammarby IF FF:s medlemmar ålagt styrelsen att driva frågan inom alliansföreningen. Men det är ju långt ifrån säkert att alliansen tar saken vidare. Hur tänker du fortsätta jobba med frågan?

– När jag bestämde mig för några år sen

I kvarteren kring Barnängsfabrikens gamla byggnader i ena ändan av Tegelviksgatan bodde Axel Robert Schönthal och förmodligen bildades både Hammarby Roddförening och senare Idrottsföreningen här.

tänkte jag att jag ska driva det här till botten och att få med HIF FF var först på listan. Samtidigt är de bara en av 19 föreningar i alliansföreningen, och det krävs två tredjedelars majoritet för att ändra stadgeskrivningen som berättar om startåret. Men vill man få med de andra så är det bra att starta med fotbollen, den har en särskild tyngd i Hammarby med sitt stora medlemsantal. Därför lade jag fram två yrkanden, dels ett för att påverka våra egna stadgar i HIF FF, dels ett där HIF FF åläggs att verka för att frågan blir belyst varje år vid HIF alliansförenings årsmöte. Min tanke nu är att omvandla min motion till ett bakgrundsmaterial som kan användas av fotbollens ordförande Richard von Yxkull för att driva frågan. Han kom faktiskt till mig efter mötet och sa "det här ska vi fixa". Men jag vet också att frågan är alltför drastisk för att få igenom omedelbart, det här kommer att ta tid.

Trots att FF-styrelsen yrkade avslag på Gemmels motion vid årsmötet så är han inte grinig över deras sätt att hantera frågan.

– Jag tycker de gjort det bra, de har helt rätt i att det inte är deras fråga utan något som HIF alliansförening råder över. Jag köper det, enda sättet att få en ändring till stånd är att det kommer från medlemmarna som det gjorde nu. Det jag hoppas på är att man får i gång en diskussion på alliansens årsmöte, men man kan inte vara för tuff år 1. Vi får ha lite is i magen.

En annan sak som vi är nyfikna på: vem är Gabriel Gemmel? Vanligtvis är de som agerar på HIF

FF:s årsmöte med motioner eller genom att begära ordet något så när välbekanta i församlingen. Här trädde en ny röst fram, värlartikulerad och inte alls rädd att ta debatten med rutinerade styrelserepresentanter.

– Jag är uppväxt i Södertälje i en familj där pappa var lokalpolitiker och det var ofta diskussioner vid köksbordet. I Hammarbyklacken började jag gå 1982 med brorsan och några Södertäljekompisar. Sen kom några år när jag gjorde andra saker men kring 1999–2000 köpte jag säsongskort på gubblåktaren. Nu är det en familjegrej för brorsan och mig, vi sitter med familjemedlemmar på Östra, övre etage, och jag åker en del på bortamatcher också. Tidigare har jag inte gått på årsmöten men det kommer jag att göra i fortsättningen – för att driva den här frågan men också för att jag tyckte det var kul. Vid sidan av Hammarby är jag säljare i finansbranschen och har ofta presentationer för 500 personer, jag är van att tala inför folk så att det blir begripligt. Men om jag enbart hade låtit intresset styra mitt yrkesval så hade jag nog blivit historiker, säger Gabriel Gemmel.

Håller han kanske i stället på att skriva in sig själv i Hammarbyhistorien? Om årtalsändringen när det gäller Hammarbys grundande blir verklighet så går det inte att bortse från Gabriel Gemmels insats vid HIF FF:s årsmöte den 11 mars 2020. ■

EN NY TRADITION?

Vi frågade Gabriel Gemmel om han tänker fira på något sätt när/om det blir fastslaget att 1889 ska gälla som startår. Efter att Gabriel fått fundera ett par dagar fick vi följande svar:

– Jag tar ut firandet i förskott genom att med början lördag 10 april 2021 ta initiativ till en liten samling intill Barnängens Herrgård, som ligger utmed Tegelviksgatan där grundandet med stor sannolikhet skedde. Det blir en träff i historisk miljö på ca en kvart. Jag håller ett tal om Hammarbys start och grundande i 5–6 minuter och sedan sjunger vi gemensamt "Just i dag". Vi blir nog få första året, men förhoppningsvis är det en start på en återkommande tradition för hammarbyare i alla sporter.

GÄSTKRÖNIKA

1889 FANNS INTE HAMMARBY IDROTTSFÖRENING

TEXT KATARINA KUICK

På HIF FF:s årsmöte klubbades att föreningen ska verka för 1889 som officiell startår för Hammarby i stället för 1897 som varit det vedertagna. Även om beslutet togs med tydlig majoritet så är det självklart så att inte alla tycker det är en bra idé. Katarina Kuick, som skrivit "Jag hör till dom få som kan leva" om Hammarbys supporterkultur, tillhör kritikerna.

samma namn. I slutet av 1800-talet är det så ett gäng "energiska unga män" som vill ombilda Hammarby Roddförening till Hammarby Idrottsförening. Alltihop kanske var lite av en kupp eller maktstrid, eller vad man nu ska kalla det. Men de lyckades, den 7 mars 1897.

Att Hammarby Idrottsförening är en direkt följd av Hammarby Roddförening råder det alltså inget tvivel om. Det finns också ett styrelsebeslut från 1906 om att ändra till 1889. På ett brevpaper från 30-talet står det 1889. Det finns belägg i senare tidningsartiklar om att 1889 har förekommit parallellt med 1897.

MEN – någongång tog 7 mars 1897 över. Och vi är många som är uppvuxna med det datumet. Det är det datum som har firats. Som tuerats in. Jag har hemma skriften HAMMARBY 75 år, från 1972 – ska jag börja tippexa i den? Jag firade 100-årsjubileet på Kvarnen och i Eriksdalshallen – har det inte hänt?

»Det är alldeles för sent att ändra nu.«

Min poäng, slutsats och framför allt önskan: Acceptera att de unga energiska gossarna lyckades med sin kupp för 123 år sedan. Det är alldeles, alldeles för sent att ändra nu.

Och tänk tanken att någon hittar ett borttappat styrelseprotokoll från typ 1914, där 1906 års beslut upphävdes? Eller ett som visar att vi "egentligen" är gulvita, ska vi byta färger då? Ett beslut om att vi inte ska heta Hammarby IF, utan Södermalms Allmänna Idrottsklubb? Ska vi ändra det också?

Kan vi inte bara gå med på att vi är en idrottsförening med rötter i en roddförening? Kan vi inte se 1889 som konceptionsögonblicket? Det var då spermien träffade ägget men det är först 1897 som Hammarby Idrottsförening föds? Och till er som absolut vill ändra för att allt ska vara historisk korrekt: 1889 fanns det inget som hette Hammarby Idrottsförening. Fakta. ■

★ Fakta. Historiskt korrekt.

Så låter det från 1889-förespråkarna.

Men – Hammarby handlar bara delvis om fakta.

Hammarby handlar minst lika mycket om känslor.

Om kärlek. Kärlek låter sig sällan styras av fakta.

Jag växte upp och lärde mig att älska en klubb som hette Hammarby IF, grundad 7 mars 1897. När

det pratas om att ändra klubbens födelsedag är det som att någon drar undan mattan under mina fötter. Nej, värre, det är ett slukhål som öppnar sig.

Jag har länge firat den dagen. Jag var t ex med i

Magnus Hagströms gäng som firade födelsedag med tre-rättersmiddag på krog. Men jag hoppade av när 1889-snacket drog igång på allvar. Det var inte roligt längre. Jag orkade inte med repliker som "Ska vi säga grattis på Födelsedagen eller Vad ska vi säga? Höhö."

Barnsligt? Löjligt? Kanske det. Men så är det. Bara att skriva den här artikeln ger mig ont i magen.

Men för att hålla oss lite till fakta:

Gabriel Gemmel som skrev motionen till fotbollens årsmöte har gjort ett bra jobb. Grävt i arkiv och hittat: 1889 bildas Hammarby Roddförening. Med åren utövas fler idrotter under